

پایه :	۲	موضوع :	نحو ۲
تاریخ :	۹۱/۰۶/۰۶	ساعت :	۱۸

نام کتاب: سیه‌طی، از اول باب ابتدا تا باب فاعل

لطفاً به همه سؤالات تستی و ۸ سوال تشریحی پاسخ دهید، در صورت پاسخ به همه، به سوال آخر نمره داده نمی‌شود (تستی ۱ و تشریحی ۲ نمره)

سؤالات تستی:

۱. دخول «أن» در خبر ... ممتنع است. ب ۱۱۱

أ. حری - طفق - کاد

ب. انشاء - علق - طفق

ج. اوشک - انشاء - هب

د. هب - حری - أخذ

۲. کدام گزینه در مورد «کان» در مثال «ما کانَ اصْحَ علمَ من تقدّم» و در آیه شریفه «و ان کانَ ذو عسرة» صحیح است؟ د ۱۰۴ - ۱۰۲

أ. منفی - زایده

ب. تام - زایده

ج. منفی - تام

د. زایده - تام

۳. همزة «أنّ» در مثال‌های «زید انه فاضل» و «خرجتُ فإذا انک قائم» به ترتیب ... است. ج ۱۱۹ - ۱۱۷

أ. جایزالوجهین - مکسور

ب. مفتوح - مکسور

ج. مکسور - جایزالوجهین

د. جایزالوجهین - جایزالوجهین

۴. المرادُ بالتعلیق ... ، فإنه ... بشروطه. د ۱۳۸

أ. إبطالُ العمل لفظاً و محلاً - یجبُ

ب. إبطالُ العمل محلاً لا لفظاً - یجوز

ج. إبطالُ العمل لفظاً لا محلاً - یجوز

د. إبطالُ العمل لفظاً لا محلاً - یجب

سؤالات تشریحی:

۱. در چه صورت، رفع معطوف بر اسم «أنّ» جایز است؟ با ذکر مثال بیان کنید. ۱۲۲ - ۱۲۳

با دو شرط: ۱. معطوف، بعد از خبر باشد ۲. قبل از «أنّ»، ماده «علم» یا معنای آن باشد. مثال: «فاعلموا أنّا؟ و انتم» یا «و آذان من الله و رسوله

الی الناس یوم الحج الاکبر أنّ الله بریء من المشرکین و رسوله».

* «... ثمّ ان قدر اسم فاعل - و هو اختیار المصنّف؛ لوجوب تقدیره اتفاقاً بعد «أمّا» و «إذا» المفاجأة؛ لامتناع إیلاّتهما الفعل - فهو من قبیل المفرد. و إن قدر

فعلاً و هو اختیار ابن الحاجب؛ ...» ۸۷

۲. به نظر مصنف، چرا متعلّق ظرف یا جار و مجروری که خبر واقع شده است، باید اسم فاعل باشد؟

چون در بعضی از موارد مثل جائی که بعد از «أمّا» یا بعد از «إذا» فجائیّه باشد متعلّق ظرف و جار و مجرور نمی‌تواند فعل باشد، و باید حتماً

اسم فاعل باشد، از این جهت متعلّق ظرف و جار و مجروری که خبر واقع شده است، در باقی موارد نیز باید «اسم فاعل» باشد.

* و رفع معطوف بلکن أو بیل * من بعد منصوب بما الزم حیث حلّ. ۱۰۷

۳. بیت فوق را با ذکر مثال توضیح دهید.

در جایی که بر خبر «ما»ی مشبّه به لیس، اسمی با «بل» یا «لکن» عطف شده باشد، باید معطوف، مرفوع شود تا خبر برای مبتدای محذوف

باشد، زیرا ما بعد «بل» و «لکن»، مثبت است و «ما»ی مشبّه به لیس فقط در خبر منفی عمل می‌کند، مانند: «ما زیدٌ قائماً بل قاعداً».

* «تحذف «كان» مع اسمها و خبرها، و يعوّض عنها «ما» بعد «إن» الشرطيّة و ذلك كقولهم: افعَل هذا إمّا لا». ۱۰۵

۴. عبارت مذکور، را توضیح دهید.

در صورتی که کان بعد از این شرطیه واقع شود به همراه اسم و خبرش حذف شده و به جای آن «ما» زائده عوض آورده می‌شود، مانند: «إفعل هذا إمّا لا» که در اصل «إن كنت لا تفعل غیره بوده» که «كنت تفعل غیره» حذف شده و فقط «لا» مانده و پس از «إن» شرطیه به جای محذوف، مای زائده واقع شده است و سپس نون آن در میم ادغام شده است.

۵. برای جمله خبریه در هر کدام از موارد خواسته شده مثال مناسبی ذکر کنید. ۸۴

- أ. رابط آن ضمیر مذکور باشد ج. زیدٌ قام أبوه ب. رابط آن ضمیر مقدر باشد ج. البرّ قفیزٌ بدرهم آی منه
د. تکرار مبتدا در خبر موجب استغنا از رابط باشد ج. الحاقّة ما الحاقّة. ج. رابط آن اسم اشاره باشد ج. لباس التقوی ذلک خیر

۶. موارد وجوب حذف مبتدا را به همراه مثال بنویسید. (چهار مورد) ۹۶

يجب حذف المبتدأ في مواضع: ۱. إذا أخبر عنه بنعت مقطوع: مرت بزید الکریم ۲. إذا أخبر عنه بمخصوص نعم: نعم الرجل زید ۳. إذا أخبر عنه بمصدر بدل من اللفظ بفعله: صبرٌ جمیل آی صبری ۴. إذا أخبر عنه بصريح القسم: فی ذمتی لأفعلن آی یمین.

* «عَمَّ يَتَسَاءَلُونَ» عَنِ النَّبِيِّ الْعَظِيمِ * الَّذِي هُمْ فِيهِ مُحْتَلِفُونَ * كَلَّا سَيَعْمُونَ». (نبا/۴-۱)

۷. تجزیه کلمات «عم» و «کلا» را نوشته، متعلق «عن النبأ» و نقش اعرابی «الذی» را مشخص کنید.

حرف جرّ - اسم استفهام - حرف ردع - يتساءلون مذکور یا، يتساءلون محذوف (اشاره به بک مورد کافیست) - نعت دوم النبأ

* «وَيْلٌ لِّلْمُطَفِّفِينَ» * الَّذِينَ إِذَا أَكْتَالُوا عَلَى النَّاسِ يَسْتَوْفُونَ». (مطففين/۲-۱)

۸. متعلق «لِّلْمُطَفِّفِينَ»، محل اعرابی «أَكْتَالُوا» و وزن صرفی «مطففين» و «يستوفون» را بنویسید.

عامل محذوف - مجرور - مُفْتَعِلِينَ - يَسْتَفْعُونَ.

۹. متعلق جار و مجرور را در آیات شریفه زیر مشخص نمایید.

أ. إِنَّ لِلْمُتَّقِينَ مَفَازًا (نبا/۳۱) ج. متعلق به محذوف

ب. فِيمَ أَنْتَ مِنْ ذِكْرِهَا (نازعات/۴۳) ج. ۱. عامل محذوف ۲. همان عامل محذوف

ج. فِي أَيِّ صُورَةٍ مَا شَاءَ رَكَّبَكَ (انفطار/۸) رَكَّبَكَ